

Motion till riksdagen

1989/90:Ub24

av Björn Samuelson m.fl. (vpk)

med anledning av prop. 1989/90:90 om forskning

Den svenska forskningspolitiken måste enligt vpk:s synsätt framför allt präglas av följande perspektiv.

Forskningsverksamheten skall vara ett medel för att uppnå social tillväxt i samhället. Den sociala tillväxten skall kunna uppnås i ett sammanhang som innebär att våld inte begås på naturens ändliga resurser. All verklig social tillväxt förutsätter ett ekologiskt balanserat resursutnyttjande. Vidare skall den tillväxt av olika slag som kan uppnås via forskningens rön fördelas rättvist.

Skall resultat nås och klara effekter kunna skönjas av en politik för rättvis fördelning grundad på forskningsverksamhet måste som en del i forskningspolitiken ligga strävanden efter regional utveckling. Detta innebär inte att vi är beredda att föreslå fasta forskningsresurser till alla högskolor i landet. Frågan om resursernas fördelning måste prövas i ett sammanhang som innebär att de regionalpolitiska effekterna också kan väntas bidra till den nationella långsiktiga kompetensuppbyggnaden inom olika vetenskapliga fält. Det är möjligt att detta i en framtid innebär att forskningsverksamhet bedrivs vid många fler högskoleenheter än i dag.

De högskolor som för dagen bör få en kraftig förstärkning av sina resurser för forskning i syfte att förstärka bl.a. den regionala utvecklingen är högskolorna i Karlstad, Växjö, Sundsvall-Härnösand, Örebro och Luleå.

Högskolorna i Karlstad, Växjö, Sundsvall-Härnösand, Örebro och Växjö

Forskningen vid de mindre och medelstora högskolorna är i snabb utveckling. Tillväxttakten är i storleksordningen 30–50 % per år.

Vid de största enheterna som de ovan nämnda utgör FoU-verksamheten idag 10–20 % av omsättningen. Denna forskning bedrivs i dag huvudsakligen i projektform, vilket är både administrativt och finansiellt ansträngande för högskolorna.

Ökad forskning på eget programansvar kan balansera den nuvarande situationens problem med ett ökande antal projekt. Forskning på eget programansvar medverkar i högre grad till nationell kompetensuppbyggnad än projektverksamhet, och den sammanfaller med de nationella målen för forskningspolitiken.

De ovannämnda högskolorna har en potential inom en rad viktiga programområden. Detta framgår tydligt av de redovisningar högskolorna gjort av nu pågående forskningsverksamhet. Som exempel kan nämnas de områden som ingår i den s.k. Karlstadmodellen. Här återfinns viktiga forskningsfält som arbetsmiljö, folkhälsa, tjänsteproduktion, jämställdhets- och kvinnoforskning. Det bör också noteras att den s.k. Karlstadmodellen på sätt och vis tas till vara i forskningspropositionen då det gäller viss materialteknisk forskning. Här kallas dock organisationsstrukturen för konsortiemodell.

Forskningsbasen för dessa högskolor har sin grund bl.a i de universitetsfiliabler som funnits på orterna Karlstad, Växjö och Örebro. Högskolan i Sundsvall-Härnösand har på motsvarande vägar skaffat sig en forskningsbas främst under 80-talet.

Den grundutbildning som successivt byggts upp under 80-talet vid de fyra högskolorna har också haft sin naturliga betydelse för den forskning som etablerats. Denna effekt är enligt vårt sätt att se ett exempel på just sambandet mellan forskning och grundutbildning. Det vore med hänsyn till resurserna oklokt att inte nu ta till vara och förstärka den forskningsverksamhet som bedrivs vid högskolorna.

Ett mått på den bas som finns för utbyggd forskning på eget programansvar kan man få vid exempelvis högskolan i Karlstad. Där finns i dag ett 60-tal lärare/forskare med forskarutbildning inom humaniora, samhällsvetenskap/ekonomi och naturvetenskap/teknik. Detta är naturligtvis viktiga forskningsfält ur nationell synpunkt. Men också ur ett snävare regionalt perspektiv inser var och en dessa områdets strategiska betydelse för regional utveckling av Värmland och Bergslagen.

I sammanhanget bör uppmärksammas det framtida behovet av en ökad rekrytering till forskarutbildning. Endast några promille av de studerande vid de mindre och medelstora högskolorna fortsätter med forskarutbildning. Här finns en avsevärd potential för rekrytering till forskarutbildning. Forskarutbildning vid de nämnda högskolorna kräver dock initiala satsningar.

Det går inte att utesluta en ytterligare positiv effekt med en ökande doktorandrekrytering från de medelstora högskolorna, nämligen en ökande andel kvinnor och män från socialgrupper som i dag vanligtvis inte rekryteras till forskarutbildning.

Med hänvisning till vad vi nu anfört föreslår vi en förstärkning av resurserna för forskning till högskolorna i Karlstad, Växjö, Örebro och Sundsvall-Härnösand enligt följande. Utöver regeringens förslag förstärks anslagen till Karlstad, Växjö och Örebro med vardera 15 milj. kr. per år under anslagsperioden 1990/91–1992/93. Högskolan i Sundsvall-Härnösand förstärks med 12,5 milj. kr. per år under samma anslagsperiod som ovan.

Sammanlagt föreslår vpk förstärkning av de nämnda högskolornas forskningsverksamhet med 171 milj. kr. under åren 1990/91–1992/93.

Vpk:s förslag om vissa förstärkningar av forskningen vid högskolan i Luleå

Högskolan i Luleå har bl.a. genom sitt läge särskild betydelse för både regionalpolitiken i övre Norrland och nationella förutsättningar för t.ex. material-

teknisk forskning vid särskilda klimatologiska förhållanden. Även den prioriterade forskningen inom vissa delar av miljötekniken och dess tillämpning inom t.ex. va-sektorn kan med fördel bedrivas vid högskolan i Luleå.

Även när det gäller annan utbildning och forskning än inom den tekniska sektorn bör högskolans betydelse uppmärksammas i högre grad. Det gäller särskilt lärarutbildningen som är en av de största i landet utanför universitetens utbildningar. Det är inte orimligt att söka vägar för att utifrån denna utbildning och dess ämnesmässiga innehåll öka den humanistiskt-samhällsvetenskapliga forskningsverksamheten vid högskolan.

För att förstärka den tekniska forskningen i Luleå föreslår vpk en uppräknings med anslaget om 5 milj. kr. per år utöver regeringens förslag. Det innebär att anslaget till Luleå uppräknas i samma storleksordning som de tekniska fakulteterna i övrigt.

Därutöver är det enligt vår mening motiverat att inom högskolans humanistiska och samhällsvetenskapliga verksamhetsområden ge medel för forskningsstödande åtgärder om 2 milj.kr. per år.

Sammantaget föreslår vpk forskningsstärkande åtgärder för högskolan i Luleå om 21 milj.kr. under perioden 1990/91 – 1992/93.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen till högskolan i Karlstad anslår 45 milj.kr. utöver regeringens förslag.
2. att riksdagen till högskolan i Örebro anslår 45 milj.kr. utöver regeringens förslag.
3. att riksdagen till högskolan i Växjö anslår 45 milj.kr. utöver regeringens förslag.
4. att riksdagen till högskolan i Sundsvall-Härnösand anslår 36 milj.kr. utöver regeringens förslag.
5. att riksdagen till högskolan i Luleå anslår 21 milj.kr. utöver regeringens förslag.

Stockholm den 12 mars 1990

Björn Samuelson (vpk)

Ylva Johansson (vpk)

Karl-Erik Persson (vpk)

Jan Jennehag (vpk)

Alexander Chrisopoulos (vpk)

Elisabeth Persson (vpk)

Rolf L Nilson (vpk)

Maggi Mikaelsson (vpk)

Bengt Hurtig (vpk)

Lars Bäckström (vpk)

Mot. 1989/90
Ub24